

Εισαγωγή

Οι εκπαιδευτικοί διαδραματίζουν έναν κρίσιμο ρόλο στις ζωές των μαθητών. Ιδιαίτερα, οι καθηγητές φυσικής αγωγής συνεχίζουν να είναι οι εκπαιδευτικοί που συνεργάζονται περισσότερο με τα παιδιά και τη νεολαία. Οι μαθητές έλκονται περισσότερο από τους καθηγητές που αγαπούν να κάνουν αυτό που τα ίδια τα παιδιά αγαπούν να κάνουν, να παίζουν και να κινούνται. Εύλογο είναι ότι το επάγγελμα του γυμναστή γίνεται ακόμα σημαντικότερο στις περιπτώσεις μαθητών που έχουν περισσότερες ανάγκες που πρέπει να ικανοποιηθούν στα πλαίσια της κανονικής τάξης φυσικής αγωγής.

Στα κανονικά σχολεία φοιτούν μαθητές που στην πλειοψηφία τους δεν παρουσιάζουν κινητικές, νοητικές, συναισθηματικές ή αισθητηριακές μειονεξίες. Γι' αυτόν το λόγο, στη συνείδηση πολλών εκπαιδευτικών επικρατεί λανθασμένα η αντίληψη ότι ο όρος 'ειδικές ανάγκες' σχετίζεται αποκλειστικά με τις περιπτώσεις μαθητών που λόγω αναπηριών φοιτούν σε ειδικό σχολείο. Παρόλα αυτά, υπάρχουν παιδιά που στο περιβάλλον του κανονικού σχολείου υστερούν κατά κάποιο τρόπο στην ικανότητά τους να συμμετέχουν και να επωφελούνται από το μάθημα της φυσικής αγωγής σε σύγκριση με τους άλλους συμμαθητές τους.

Στις περισσότερες των περιπτώσεων, ο καθηγητής φυσικής αγωγής είναι ο πρώτος εκπαιδευτικός που διαπιστώνει τις όποιες κινητικές, νοητικές ή συναισθηματικές διαταραχές του μαθητή, διότι αυτές εκδηλώνονται εντονότερα κατά τη διάρκεια ενός παιχνιδιού. Το γεγονός αυτό καθιστά τη θέση του γυμναστή ιδιαίτερα σημαντική και κρίσιμη στο πλαίσιο του σχολείου. Η γνώση σχετικά με τις διαταραχές αυτές είναι απαραίτητη για το γυμναστή, προκειμένου να ικανοποιήσει πλήρως τις εκπαιδευτικές ανάγκες του μαθητή.

Ωστόσο, οι καθηγητές φυσικής αγωγής συχνά αισθάνονται ανήμποροι να αντεπεξέλθουν σε αυτήν την απαίτηση, έχοντας να αντιμετωπίσουν πολλές φορές τις ακόλουθες πραγματικότητες:

- Έλλειψη κατάλληλης εκπαίδευσης, κατάρτισης ή πληροφόρησης.
- Έλλειψη προσωπικού υποστήριξης, με τους γυμναστές να καλούνται πολλές φορές να αναπληρώσουν το έργο των κοινωνικών λειτουργών, ψυχολόγων, νοσοκόμων και γονέων.
- Τάξεις με μεγάλο αριθμό μαθητών που δυσκολεύουν το έργο του καθηγητή φυσικής αγωγής να ικανοποιήσει τις πρόσθετες εκπαιδευτικές ανάγκες του μαθητή με ιδιαιτερότητες.
- Έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής.

Τα παραπάνω προβλήματα δεν απαλλάσσουν όμως τον καθηγητή φυσικής αγωγής από την κύρια ευθύνη του, που είναι η παροχή ίσων ευκαιριών εκπαίδευσης σε όλους τους μαθητές ανεξάρτητα των ικανοτήτων τους, με απώτερο σκοπό την αληθινή ενσωμάτωση των μαθητών με ειδικές ανάγκες στο μάθημα της φυσικής αγωγής.

Η ενσωμάτωση μπορεί να οριστεί ως η παροχή εκπαίδευσης στους μαθητές με ειδικές ανάγκες στο πλαίσιο της κανονικής τάξης και μπορεί να πάρει τις εξής έννοιες:

- **Φυσική ενσωμάτωση.** Η τοποθέτηση όλων των μαθητών με ειδικές ανάγκες στις κανονικές τάξεις φυσικής αγωγής.

- **Κοινωνική ενσωμάτωση.** Οι προσωπικές σχέσεις και αλληλεπιδράσεις του μαθητή με ειδικές ανάγκες με τους υπόλοιπους συμμαθητές του.

- **Εκπαιδευτική ενσωμάτωση.** Ο βαθμός συμμετοχής του μαθητή με ειδικές ανάγκες στην εκμάθηση των δραστηριοτήτων με τους υπόλοιπους μαθητές.

Στο πλαίσιο του κανονικού σχολείου η φυσική ενσωμάτωση επιτυγχάνεται εύκολα, δεδομένου ότι ο μαθητής που μειονεκτεί, είναι ήδη τοποθετημένος στο πλαίσιο της κανονικής τάξης. Ωστόσο, η εκπαιδευτική και κοινωνική ενσωμάτωση του μαθητή απαιτούν την ιδιαίτερη υποχρέωση και συστηματική εργασία του καθηγητή φυσικής αγωγής.

Ως προς την κοινωνική ενσωμάτωση, σε ιδανικές συνθήκες, οι αλληλεπιδράσεις των μαθητών είναι θετικές και συμβάλλουν στα συναισθήματα αποδοχής μεταξύ τους. Παρόλα αυτά, υπάρχουν μαθητές στη φυσική αγωγή που είναι απομονωμένοι για πολλούς λόγους. Οι μαθητές με ειδικές ανάγκες μπορεί να αντιμετωπίσουν καταστάσεις αποκλεισμού και διάκρισης που επηρεάζουν έντονα την αυτοεικόνα, τη διάθεση και τα κίνητρά τους. Η φυσική αγωγή προκαλεί άγχος στους μαθητές που αγνοούνται επανειλημμένα, ακούν μειωτικές παρατηρήσεις για τις ικανότητες και τις επιδόσεις τους, ή αισθάνονται ότι είναι λιγότερο συμπαθείς. Κατά συνέπεια, ο γυμναστής οφείλει να επικεντρωθεί στην ανάπτυξη της αυτοπεποίθησης και του αυτοσεβασμού αυτών των παιδιών.

Η εκπαιδευτική ενσωμάτωση εξαρτάται από το βαθμό στον οποίο οι μαθησιακοί στόχοι ενός μαθητή με ειδικές ανάγκες είναι παρόμοιοι με εκείνους των συνομηλίκων του. Σε αυτό το σημείο η συμβολή του καθηγητή φυσικής αγωγής μπορεί να είναι πολύτιμη, βοηθώντας κάθε φορά με τις κατάλληλες προσαρμογές τους μαθητές με ιδιαίτερες να ακολουθήσουν την υπόλοιπη τάξη σε απόδοση.

Ο καθηγητής φυσικής αγωγής οφείλει να γνωρίζει τις προσαρμογές που πρέπει να γίνουν στο μάθημα της φυσικής αγωγής στο σχολείο, με στόχο την ικανοποίηση των εκπαιδευτικών αναγκών του μαθητή που μειονεκτεί και την πλήρη ενσωμάτωσή του στο πλαίσιο της κανονικής τάξης.

Οι ιδιαίτερες ανάγκες που έχουν κάποιοι μαθητές μπορούν πράγματι να ικανοποιηθούν με τη συμμετοχή τους σε ένα κατάλληλα σχεδιασμένο μάθημα φυσικής αγωγής, που επιτρέπει σε κάθε παιδί τη δυνατότητα να λειτουργήσει μέσα στα όρια των μοναδικών αναγκών, ικανοτήτων και επιθυμιών του. Αυτός είναι και ο σκοπός αυτού του εγχειριδίου.

Με την ανάγνωση του εγχειριδίου αυτού θα γίνουν κατανοητά τα εξής:

- Στο κεφάλαιο 1, οι κυριότερες περιπτώσεις παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες, οι τρόποι εντοπισμού των μαθητών αυτών στα πλαίσια του σχολείου και οι αντίστοιχες προσαρμογές που πρέπει να γίνουν στο πλαίσιο της κανονικής τάξης.
- Στο κεφάλαιο 2, τα χαρακτηριστικά του συνδρόμου μειωμένης προσοχής και υπερκινητικότητας, και οι κυριότερες αρχές αντιμετώπισής του.
- Στο κεφάλαιο 3, οι διαταραχές ομιλίας και οι αντίστοιχες ενέργειες που εξασφαλίζουν τη συναισθηματική ασφάλεια και συμμετοχή του μαθητή.
- Στο κεφάλαιο 4, οι κυριότερες μορφές διαταραχών συμπεριφοράς και οι προσαρμογές που πρέπει να γίνουν στο μάθημα της φυσικής αγωγής ανάλογα με την περίπτωση.
- Στο κεφάλαιο 5, οι κυριότερες διαταραχές των αισθητηρίων, τα συμπτώματα που μαρτυρούν την ύπαρξη των διαταραχών αυτών στο μαθητή και οι αντίστοιχες προσαρμογές του μαθήματος.
- Στο κεφάλαιο 6, η αντιμετώπιση των οργανικών νοσημάτων στα πλαίσια της κανονικής τάξης.
- Στο κεφάλαιο 7, η έννοια της παχυσαρκίας και οι προϋποθέσεις που απαιτούνται για τη διαμόρφωση ενός κατάλληλου προγράμματος

φυσικής αγωγής για υπέρβαρους και παχύσαρκους μαθητές.

- Στο κεφάλαιο 8, οι καταστάσεις αποκλίσεων της σπονδυλικής στήλης και οι οδηγίες που μπορούν να δοθούν για την αντιμετώπισή τους.

- Στο κεφάλαιο 9, οι προσαρμογές που πρέπει να γίνουν για την επιτυχή συμμετοχή του μαθητή με οριακή νοτική υστέρηση στο μάθημα της φυσικής αγωγής.

- Στο κεφάλαιο 10, ο ορισμός της νοτικής υπεροχής, τα ιδιαίτερα γνωρίσματα του χαρισματικού μαθητή και οι αντίστοιχες ενέργειες που πρέπει να γίνουν στη διδασκαλία του μαθήματος φυσικής αγωγής για την ικανοποίηση του επιπέδου ικανοτήτων του παιδιού με υψηλό δείκτη νοημοσύνης.

Απώτερος στόχος του εγχειριδίου είναι να αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο στα χέρια του κάθε καθηγητή φυσικής αγωγής που επιδιώκει να προσφέρει σε κάθε μαθητή ίσες δυνατότητες συμμετοχής και επιτυχίας στο μάθημα της φυσικής αγωγής.